

Naturvernforbundet

Bjørnafjorden

Planprogram for KPA 2027 – 2038

Merknader fra Naturvernforbundet i Bjørnafjorden

INNLEDNING

Naturvernforbundet i Bjørnafjorden setter pris på at Bjørnafjorden Kommune har begynt arbeidet med kommuneplanen sin arealdel og i denne sammenhengen inviterer til innspill. Vi verdsetter å ha denne muligheten, og er positive til en konstruktiv dialog med kommunen. Vi håper at forslagene våre nedenfor kan bidra til et arealplanarbeid som ivaretar temaene natur og klima på en fremtidsrettet måte.

Innspillene våre til planprogrammet er som følger:

KARTLEGGING

1. Kartlegging av ulike naturtyper

I all arealforvaltning skal det brukes kvalitetssikrede data om naturtyper. Kunnskap om naturtyper som legges inn i kart, er et viktig verktøy for kommuner for å kunne ta gode beslutninger i arealplanlegging.

Som vi vet, er arealendringer den største trusselen mot naturmangfold, både i Norge og i verden ellers, og er hovedårsaken til at mange av de rødlistede artene befinner seg på listen over truede arter.

Etter instruks fra Miljødirektoratet skal naturtyper kartlegges etter systemet Natur i Norge (NiN) 3,0. Denne instruksen har vært gjeldende siden 2021 og innebærer at naturtypene både skal kartfestes, og at man skal fastsette økologisk kvalitet på de ulike lokaliteter. Av naturtyper det er viktig å få kartlagt snarest mulig, kan nevnes marine naturtyper (her kommer oppdatert NiN-instruks i løpet av 2025), myr, rødlistede arter, verdifullt kulturlandskap, m.m., for å hindre ytterligere naturtap i forbindelse med bygge- og veiprosjekter, o.a.

Tap av natur (særlig skog og myr) er også en stor kilde til klimagassutslipp. Kartlegging av naturtyper vil gjøre kommunen i stand til å ta gode beslutninger ved å tilpasse både små og store tiltak, slik at man tar hensyn til naturen.

Naturvernforbundet

Bjørnafjorden

AREAL / AREALSTRATEGIER / PLANRESERVE

2. Planvask

Vi stiller oss undrende til at kommunen allerede nå vegrer seg for å ta en fullstendig planvask («Dette arbeidet kan bli ressurskrevjande om vi skal justere heile plankartet»), men heller overlater til grunneiere om å komme med innspill for temaet planvask og arealstrategier. “Planvask” går ut på oppdatere og revidere eldre planer ved å endre hva et område skal brukes til, eller hvordan det kan bygges i dette området. Hensikten er å unngå arealbruk som er i strid med den ønskede utviklingen i samfunnet, og særlig handler det om å hindre at ubebygd natur blir nedbygd («[Ofte stilte spørsmål | Enkel planlegging](#)»). Vi oppfordrer derfor til en automatisk planvask av alle planer som er mer enn 10 år gamle.

3. Myr

På side 5/6 av selve planprogrammet blir det listet opp planreserver og arealtyper. I det nylig publiserte «[Forslag om endring av plan- og bygningsloven - forbud mot nedbygging av myr](#)» ([miljodirektoratet.no](#)) blir det forslått å fjerne **myr** som arealtype fra all byggeaktivitet. Over 600 arter på den norske rødlisten for arter (Artsdatabanken 2021) har våtmark som hovedhabitat. Av disse er 332 arter regnet som truede. Tap av areal er hovedårsaken til at de er oppført på denne listen. I dokumentet som nå er på høring, understreker Miljødirektoratet myras betydning for klimaregulering og klimatilpasning:

- De norske myrene lagrer rundt 950 mill. tonn karbon. Om karbonet slippes ut til atmosfæren, tilsvarer det omtrent 3,5 milliarder tonn CO₂-ekvivalenter.
- Bevaring og restaurering av myr er en anerkjent naturbasert løsning for klimatilpasning. For eksempel har myrer stor evne til å holde på vann, og kan dermed ha en flomdempende effekt. I tillegg kan myra fungere som en viktig barriere som forhindrer at skogbranner sprer seg.

Vi foreslår derfor å fjerne myr som arealtype i planreserven.

4. Næring

Vi forstår at kommunen ønsker å tilrettelegge næringsareal for fremtiden på en forutsigbar måte. Samtidig er vi forundret over at konklusjonen allerede før påbegynt planleggingsarbeid er omfattende mangel på næringsareal ([Innspele var mange, men kommunens største bekymring er mangelen på næringsareal](#)). I samtale med Bjørnafjorden Utviklingsselskap er vi blitt presentert for utfordringen med å tiltrekke seg næring selv i et ferdigregulert område. Lyseparken har et regulert areal på 930 dekar (930 000 m²) og et godkjent bruksareal (BRA) på 700 000 m², som inkluderer 100 000 m² parkering. Ytterligere 185 dekar er tilgjengelig for fremtidig utvidelse øst for det allerede utbygde området. Avsatt areal i Lyseparken er fortsatt ikke fullt utnyttet og har i tillegg ikke ført til ønsket antall arbeidsplasser (reduksjon fra 12.500 til 2.500, altså ned til 20%, hvorav en stor del er

Naturvernforbundet

Bjørnafjorden

«kannibalisert» fra Bergen, dvs. vil føre til økt pendling fra Bergen til Os istedenfor å skape nye arbeidsplasser for osinger). Et næringsområde trenger god infrastruktur, spesielt innen transport, for å fungere effektivt. Dette inkluderer veier, havner og annen logistikk for å flytte varer og ansatte, men også digital infrastruktur og tilgang til energi. Fremtidige næringsarealer burde utelukkende legges til eksisterende traseer og ikke spise opp enda mer natur. Kommunen burde også bruke nedlagte bygninger til utbygging – Fjellheimen, den gamle Lyssandfabrikken, nedlagte skoler/barnehager er her et godt eksempel.

5. Dyrket mark

Også **dyrket mark** har fått mye sterkere oppmerksomhet i forbindelse med nasjonale mål om å begrense nedbygging av matjord («[Ny jordvernstrategi - nytt skjerpa mål for jordvern](#)» www.regjeringen.no). Dyrket mark burde derfor fjernes som arealtype i planreserven.

6. Skog

Karbonlagring i **skog** er en viktig del av klimaregnskapet fordi skog tar opp og lagrer CO₂ fra atmosfæren gjennom fotosyntese. Dette er en sentral mekanisme for å redusere klimagasser, og den årlige netto opptak av CO₂ i norske skoger tilsvarer for tiden nesten en tredjedel av Norges totale utslipp. Siden kommunen selv jobber med eget klimaregnskap, burde også andel skog (her særlig naturskog) i arealreserven reduseres kraftig. Det finnes allerede prosjekter der man bruker kunstig intelligens og droner til å jobbe med arealplanen for å sikre fornuftig bruk, og vi hadde satt stor pris på om kommunen vår kunne bli ledende i dette arbeidet («[Kunstig intelligens skal sikre god arealbruk](#)»).

7. Strandsone

I planomtalen nevnes det at kommunen skal unngå å bygge ut enda mer der det allerede er stort utbyggingspress. Det nevnes dessverre også at «I område der det er mindre press og mykje funksjonell strandsone kan byggegrense settast nærare sjøen» og «samtidig som vi opnar for bygging nærare sjøen enn 100 meter». Dette tolker vi som om kommunen ønsker å fortsette med dispensasjoner fra forbudet mot bygging i strandsonen. Allmennhetens rett til tilgang til strandsonen i Bjørnafjorden Kommune har allerede blitt umuliggjort i mange områder - særlig på vestsiden av kommunen. Dette har ødelagt mye natur, men også ført til misnøye blant innbyggerne, noe som svekker tilliten til lokalpolitikken. Som vist i undersøkelser, har mange av vedtakene for dispensasjoner vist seg å være mangelfulle («[Strandsonen bygges ut bit for bit](#)» - [Naturvernforbundet](#)).

Hverken boliger, fritidsboliger eller næringseiendom skal kunne ligge i strandsonen. Dette inkluderer for eksempel Skjørsand hvor et gigantisk hotell- og boligkompleks med stort kaianlegg vil ødelegge hele tomtens strandsone og i tillegg gjøre det umulig for bygdens befolkning å bruke sin strand uforstyrret. Dette inkluderer også utvidelse av eksisterende havbruk og bygging av naustfelt. Byggeplaner som delvis berører strandsonen - som for eksempel utbyggingsplanene for Bjånes - skal korrigeres.

Naturvernforbundet

Bjørnafjorden

Vi stiller oss svært kritiske til utsagn som «Skal vi opne for å endre arealføremål til bruk i strandsona bør dette betre tilgangen til sjøen for allmennheita, ha stor samfunnsnytte og vere positivt for folkehelse og friluftsliv for fleire.» Ethvert utbyggingstiltak vil svekke tilgang til strandsonen for allmennheten og vil i tillegg ødelegge natur («Strandsonen er den arealetypen i Norge som er under sterkest utbyggingspress. Samtidig er arealene langs sjøen svært attraktive for friluftsliv, rekreasjon og naturopplevelse.» [Tilgang til strandsonen - regjeringen.no](https://regjeringen.no))

I en del områder kan det være vanskelig å få tilgang til strandsonen på grunn av private veier, stengsler, hus og hytter, noe som forteller om et vedvarende utbyggingspress over tid. Som kommunen selv nevner, er mange strandsonerområder ikke kartlagt i detalj. Uten finansielle midler til å foreta en grundig kartlegging, vil utbygging føre til tap av mangfold og bit-for-bit nedbygging. Strandsoner er et uerstattelig gode i den forstanden at den, når den en gang er ødelagt, ikke kan restitueres.

I Planprogram for KPA leser vi «Det er ikkje sett byggegrense på austsida av fjorden i KPA for Fusa. Det er også ein del godkjente reguleringsplanar det ikkje er sett byggegrense i.» Her oppfordrer vi kommunen til å modernisere arealplanen slik at den for hele Bjørnafjorden Kommune følger regelverket. Reguleringsplaner uten byggegrense må tilpasses til lovene.

8. Vei

Miljøutfordringene med veibygging inkluderer klima- og energipåvirkning, tap av naturmangfold, og utslipp av forurensning som mikroplast. Byggingen skaper utslipp av klimagasser, forringer levesteder for planter og dyr, kan være en barriere for dyrelivet, og fører til forsuring av vann og jord. Veibygging er også svært arealkrevende. Motorveitilknyttingen i kommunen har blitt forbedret sterkt etter at E39 forbindelsen ble lagt i tunnel. Vi ser derfor ingen grunn for ytterlige motorveiprojekter som fører til omfattende og irreversible miljøskader.

Vi ønsker med dette også å uttrykke vår overraskelse over at det i utbyggingsønsker blir henvist til det skrinlagte prosjektet Hordfast. Et prosjekt som vil rasere natur i et uant omfang, som vil koste opp mot 100 milliarder kroner og forespeiler befolkningen at den vil kunne fortsette å produsere CO₂ på det nivået som har ført til klimakrisen vi opplever, er uansvarlig og ikke tidsmessig. Administrasjonen burde ikke støtte vår kommunes to ledende partiers lobbyarbeid og heller ta forbehold til et prosjekt med så høy usikkerhet om realisering.

9. Handel

Vi mener at kommunen ikke burde legge til rette for mer storvarehandel, da denne plasskrevende handelstypen genererer mye trafikk og er svært negativt for CO₂-regnskapet/klimaet. Takket være den nye E39 tunnelen er det enkelt for Bjørnafjordingene å bruke allerede eksisterende handelssentre i området, f.eks. Ikea/Åsane og ikke minst Lagunen-området.

Naturvernforbundet

Bjørnafjorden

10. Grå til grønn

Miljødirektoratet oppfordrer til konkrete tiltak under arealplanleggingen. «Kommunen bør vurdere grønne areal i alle arealplanar i nærområda til byar og tettstader. Kommunen bør vurdere korleis grønne areal blir påverka når ein planlegg ny utbygging. I reguleringsplanar bør ein sørge for å oppretthalde eksisterande grønstruktur, eventuelt etablere ny, eller gjenetablere tidlegare grønstruktur som har gått tapt. Kommunen bør også vurdere om det er grå område, t.d. industriområde som ikkje lenger er i bruk, som kan transformerast til grønstruktur.» («[Grøntarealer – klimatilpassing](#)» - [miljødirektoratet.no](#)). Etter vår mening burde denne tankegangen lede all arealplanlegging i kommunen.

11. Boligareal

Naturvernforbundet i Bjørnafjorden setter pris på at et av arealmålene er å legge boligområdet så nær kollektivtraseer som mulig og å styrke borgerne sin mulighet til å gå eller sykle. Det samme gjelder målsettingen for å fortette rundt eksisterende byggeområder og kollektivknutepunkt. Selv om vi stiller oss kritiske til at kommunen velger den desidert mest vekstorienterte fremskrivningen fra Statistisk Sentralbyrå angående antatt folkevekst og dermed boligbeho, forstår vi at kommunen må legge til rette for fremtidige forandringer i befolkningen.

Vi oppfordrer til en omfattende planvask. På denne måten kan kommunen kan kartlegge egnete områder nær kollektivtraseer og eksisterende sentre. Det vil også gjøre det mer rimelig og miljøvennlig å etterleve det nye EU direktivet for vann og avløp samt andre nye lover og anbefalinger fra både FN, regjeringen og fylkeskommunen. Samtidig vil en omfattende planvask bidra til å redusere klimapåvirkningen.

I tillegg oppfordrer vi kommunen til å definere målgrupper for de enkelte nye utbyggingsprosjekter og å stille tydelige krav. Vi har hittil sett at leilighetskompleksene i stor grad legger til rette for tilflytting av eldre, noe som vil legge enda større press på eldreomsorg i kommunen de neste årene.

Vi foreslår å legge eksisterende parkeringsområder underjordisk og bygge på disse. Ved å bestemme at ny parkering skal anlegges under bakken, og at eksisterende parkering må flyttes dit, vil kommunen kunne redusere arealbeslag på en effektiv måte. Parkering på 1 plan (f.eks. Byvegen 2, Irisfabrikken, Rådhuset, Lyseparken, Eikelandssøsen Nærsenter m.v. er en gammeldags utnyttingsmåte som fører til lav tomteutnyttelse og boligspredning. Det reduserer også muligheter for å tilby et godt kollektivtilbud. Det er derfor viktig at kommunen er bevisst hvordan parkeringskravene påvirker arealbruken og spesielt i områder hvor det er ventet en betydelig vekst.

Naturvernforbundet

Bjørnafjorden

AKVAKULTUR

12. Oppdrett

Naturvernforbundet ser i Planprogrammet for KPA at kommunen og havbruksnæringen ønsker å «legge til rette for ei høgst mogleg verdiskaping for havbruk innafor berekraftige rammer.» (s.12) Vi mener de bærekraftige rammene allerede er sprengt, og foreslår at ingen nye oppdrettsanlegg eller utvidelse av anlegg godkjennes før all forurensning fra eksisterende anlegg er kartlagt og vurdert.

Norsk oppdrettsindustri har vokst seg gigantisk. For hver enkelt villaks finnes det nå tusen oppdrettslaks langs Norskekysten. Næringen er blitt en av våre største industrier, og vi må ha de samme forventningene til miljøansvar hos den som i andre store næringer: Krav til utslippskontroll, lokalitets- og konsekvensvurderinger. Vi må samtidig sørge for bærekraftig bruk av sjøen for å sikre neste generasjoners tilgang til den.

Vår begrunnelse for å fraråde spesielt sjøbaserte oppdrettsanlegg bygger vi blant annet på NIVA-rapporten «Screening Programme 2024», utgitt i september 2025. Den dokumenterer blant annet skadelige verdier av avlusningsmidler og antibegroingsmidler fra nøtene i sedimenter, vannprøver, bunnlevende dyr og produksjonsfisk i områdene under og rundt et representativt utvalg av oppdrettsanlegg og et notvaskeri på Vestlandet. Stoffene som ble funnet var kobber, sink, tralopyril (som delvis har overtatt etter kobber som antibegroingsmiddel) og avlusningsmidlene diflubenzuron, teflubenzuron og emamektin benzoat. Det ble observert en sammenheng mellom tralopyril og trifluoreddiksyre (TFA) som er en stabil og mulig skadelig PFAS. (PFAS: per- og polyfluorerte alkylstoffer som ikke er nedbrytbare og kan føre til store helseproblemer i dyr og mennesker). Tralopyril i konsentrasjoner 20 ganger høyere enn skadelige grenseverdier ble påvist i sedimenter så langt som 170–300m fra anleggene. Det ble også funnet i samtlige vannprøver og i gjeller og lever hos produksjonsfisk. Det ble påvist høye konsentrasjoner av avlusningsmidler i sedimenter og bunnlevende dyr også ved anlegg der det ikke var rapportert til Mattilsynet at slike midler var brukt.

I tillegg til rømming, smitte av lakselus til villfisk og utslipp av andre skadelige kjemikalier fra fôr og ekskrementer, viser dette at oppdrett i sjø medfører stor miljøbelastning og bør begrenses. Vi stiller oss mer positive til landbaserte oppdrettsanlegg, såfremt de plasseres på grå arealer, og da fortrinnsvis resirkuleringsanlegg (RAS-anlegg), som gir lavere energiforbruk og mindre miljøbelastning.

Kommunen skriver at den vil la havbruksnæringen stå for kunnskapsgrunnlaget og konsekvensutredning i forbindelse med eventuelle nye anlegg. Dette er ikke en farbar vei. For å unngå å «sette bukken til å passe havresekken» må kommunen selv stå for begge deler. Havbruksnæringen kan gjerne betale, men kan **ikke** ha styring på kartlegging og konsekvensutredning.

Vi leser med bekymring at ordet «flerbruksområde» dukker opp i kapittelet om akvakultur. Her har vi fra tidligere prosesser erfart at allmennhetens rettigheter blir sterkt svekket i det øyeblikket et akvakulturanlegg blir godkjent i et slikt område.

Naturvernforbundet

Bjørnafjorden

Våre forslag til tiltak:

- Oppdrettsanleggene gjøres utslipps- og rømningsfrie, både eksisterende og nye anlegg.
- Det må settes av større oppdrettsfrie soner og flere marine verneområder når det skal kartlegges nye oppdrettsområder.
- Landbaserte anlegg må kun etableres på såkalte grå arealer, for eksempel allerede etablerte industritomter, så vi unngår ytterligere sprengning og ødeleggelse av verdifull skjærgård.
- Presset og miljøavtrykket fra oppdrett er allerede for stort i Bjørnafjorden. Vi vil derfor fraråde å utvide arealet for flerbruksområder i den kommende arealplanen og slett ikke avsette nye areal til oppdrett. Vi oppfordrer kommunen til også å ta opp arbeidet med å begrense miljøskader fra eksisterende anlegg. Akvakultur burde plasseres der hvor det er nok strøm i sjøen istedenfor i sund og viker.
- Tradisjonelt yrkesfiske og fritidsfiske påvirkes allerede ekstremt sterkt under vekstpresset fra oppdrettsnæringen. Fiskeplasser blir borte, villfisk som beiter under oppdrettsanlegg blir uegnet til menneskemat og laks og ørret er under stort press fra lakseluslarver som spres fra oppdrettsanlegg.

VERN

13. Verneområder

Det globale Kunming-Montreal-rammeverket for naturmangfold (Naturavtalen) ble vedtatt den 19. desember 2022 på det 15. partsmøtet (COP 15) under FNs konvensjon om biologisk mangfold (CBD).

Målene i naturavtalen er å reversere naturkrisen, bl.a. ved å:

- Bevare 30 prosent av land- og vannområder innen 2030: Dette skal oppnås ved å kombinere områdevern med andre effektive tiltak.
- Gjenopprette (restaurere) minst 30 prosent av ødelagte områder innen 2030: Dette gjelder både land- og vannområder.

Norge har forpliktet seg til å oppfylle kravene definert her. Skal Norge verne 30% av sine områder ilt de neste 5 år, må hver kommune ta sitt ansvar. Vi ønsker oss at Bjørnafjorden Kommune tar en mer aktiv posisjon og begynner arbeidet med å definere områdene. Natur- og klima burde være definert som hovedmål i KPA med henvisning til Naturavtalen. Bjørnafjorden har for eksempel følgende kystlinje og arealer som skal vernes:

Kystlinje 355km derav 30% = 106km

Ferskvann 30kvkm derav 30% = 10kvkm

Areal 519 kvkm derav 30% = 155 kvkm.

Her er det nasjonal enighet om at arealvern skal omfatte skog, myr og mark – altså ikke bare stein og fjell siden naturen som vernes skal være verdifull og representativ og gjelde alle ulike naturtyper, både skog, myr, ferskvann osv («[Regjeringen går inn for 30 prosent naturvern: – Vil ta hundrevis av år med dagens tempo](#)» – NRK Norge – [Oversikt over nyheter fra ulike deler av landet](#)). Vi foreslår å gå i dialog med alle eiere av naturskog i Bjørnafjorden Kommune og lage en plan for verneavtaler på begge sider av Bjørnafjorden.

Naturvernforbundet

Bjørnafjorden

For å vite hva som kan og burde vernes, må kommunens areal kartlegges. Dette inkluderer kartlegging av marine naturtyper i kommunen, kartlegging av myr, kartlegging av rødlistede arter, kartlegging av verdifullt kulturlandskap og kartlegging av landsbruksareal.

14. Fredningsområde for hummer

I 2022 ble det foreslått to fredningsområder for hummer i Bjørnafjorden kommune, henholdsvis ved Søre Øyane og Vinnes. Dette forslaget rant ut i en lang diskusjon om motstand mot forandring og familietradisjoner for hummerfiske. Fredningsområdene ble aldri opprettet, til tross for at tilstanden for hummerbestanden er kritisk lav. Allerede den gang hadde 40 av Norges kommuner opprettet over 50 fredningsområder etter en nasjonal oppfordring fra Fiskeridirektoratet (Os og Fusaposten, 16.2.2022).

Hummer står på den norske rødliste over truede dyrearter fra 2021, og bestanden har gått tilbake 30% på de siste tre generasjonene. På 90 år er bestanden redusert med 92% (Havforskningsinstituttet 1.3. 2022). Den er nå lavere enn noen gang før og på et kritisk nivå med tanke på overlevelse, for ikke å snakke om en art man skal kunne høste av. Overfiske er den desidert alvorligste trusselen mot bestanden.

Erfaringer med fredningsområder viser at de har positiv effekt på hummerbestanden. Både individstørrelse, formeringsevne, antall individer og geografisk spredning viser betydelig økning i Havforskningsinstituttets studier.

Naturvernforbundet i Bjørnafjorden foreslår at kommunen tar opp igjen og vedtar forslaget om fredningsområder. Hvis dette gjennomføres, vil også hummerelskende familiers etterkommere kunne få holde tradisjonen i hevd, og ikke minst ville Bjørnafjorden kommune yte et høyst nødvendig bidrag til å redde den europeiske hummerbestanden før det er for sent.

SKOG

15. Flatehogst

I store deler av Europa har man gått over til plukkhogst fremfor flatehogst, men i Norge driver vi fremdeles overveiende med flatehogst i skogbruket, bortsett fra i Oslo kommune, der man nå er gått helt over til plukkhogst. Skog inneholder rundt 46% av karbonet som er lagret i naturen på land. I nordlige skoger kan andelen være helt oppe i 80%. Studier viser at flatehogst fører til et stort og langvarig tap av karbon, og at tapet er størst i de mest karbonrike skogene. Karbonlagrene kan ligge på et lavt nivå i opptil 53 år etter flatehogsten (Anne Olga Syverhuset: «Flatehogst har stor påvirkning på karbonlagring i jorda i flere tiår», NINA, 4.4.-25). Også naturmangfoldet utsettes for en stor påkjenning ved flatehogst. Man ser at flatehogst har ført og fører til både kort- og langsiktige endringer i antall arter og sammensetning av arter, og at hogstintervaller på 80 år ikke er lange nok til at naturen får hentet seg inn. Arter som sopp, insekter, lav og moser trenger lengre tid for å restituere seg. Dette kan i lengden føre til et vippepunkt der en stor del av naturmangfoldet går tapt (Kristine Løwe: «Flatehogst påvirker naturmangfoldet mer negativt enn antatt», NMBU, 25.3.-25).

Plukkhogst, der man tar ut enkelttrær, tillater både jorden og resten av skogen å holde på karbonet. Det lar trærenes fotosyntese fortsette og skåner soppfloraen i skogsbunnen og jorden. Man trenger heller ikke vente i 80–100 år før man kan begynne å «høste», men kan begynne å ta ut enkelttrær allerede etter 15–20 år. Skogbrukere som har gått over til plukkhogst har erfart at økonomien faktisk blir bedre enn ved flatehogst fordi gjennomsnittsdimensjonene blir større og kvaliteten bedre på de

Naturvernforbundet

Bjørnafjorden

trærne man tar ut (Gjermund Andersen: «Hvorfor ikke prøve plukkhogst?» Nationen, 8.2.-22).

Her har Bjørnafjorden en sjanse til å bli en foregangskommune og gjøre som Oslo ved å endre praksis fra flatehogst til plukkhogst.

Det store karbontapet ved flatehogst gjør det også vanskelig å nå de norske klimamålene for 2030 og 2050. Det ville være en stjerne i boken til Bjørnafjorden kommune om den kunne bidra til å nå disse målene ved å avvikle flatehogst.

16. Store, sammenhengende naturområder

Å ta vare på natur, innebærer også å ta vare på større, sammenhengende naturområder, og dette er en del av arealplanleggingen i kommunene. Norge har gjennom Parisavtalen og Naturavtalen forpliktet seg til å stanse og reversere tap av natur innen 2030. Det er svært lite inngrepsfri natur igjen i Norge, og at det bevares store, sammenhengende områder er sentralt for å beskytte økosystemer i god tilstand. Det gjør det mulig for arter å forflytte seg, finne nok mat og ly og forplante seg. Bjørnafjorden kommune har fortsatt sammenhengende naturområder som det er fristende å ta bit for bit av. Naturtapet i kommunen er og har i lang tid vært så stort at denne praksisen ikke kan fortsette.

17. Beskyttelse av verdifull skog

Bjørnafjorden kommune ligger dårlig an med hensyn til bevaring av natur. Blant landets 357 kommuner ligger den på plass 322 i kategorien «tapt natur» (Sabima, Naturkampen 2025). En stor del av naturen som går tapt, er skog, og da ofte i forbindelse med utbygging eller vei. I tillegg til å være en av våre viktigste regulatorer av klimaet, bl.a. ved å lagre store mengder karbon, er skogen leveområde for mer enn halvparten (60%) av våre arter. Disse artene kan ikke leve andre steder, og får det vanskelig når skogen hogges, selv der man planter nye trær. Halvparten av artene på den norske rødlisten fra 2021 lever i, eller er knyttet til skog. Disse artene er avhengige av variasjon i type trær og andre vekster, vekstenes alder, størrelse osv. Død ved utgjør et av de viktigste elementene i en artsrik skog. Gammel naturskog som har vært utsatt for få eller ingen inngrep de siste 80 årene eller mer, har ved i alle aldre og nedbrytningsstadier og et tilsvarende rikt naturmangfold. Slik skog er særlig verdifull og må tas vare på.

Bjørnafjorden kommune har flere utbyggingsprosjekter som truer gammel naturskog med nettopp slikt artsrikt naturmangfold. Mye skog er allerede tapt i kommunen, og det er essensielt at man nå bevarer det som er igjen i størst mulig grad.

Skogen beskytter også mot effektene av klimaendringene ved å absorbere vann og dermed redusere flomfare, og hindre erosjon og skred. Det er gammel skog som har disse egenskapene. Plantet skog har ikke like dype røtter, og det er derfor den gamle skogen som må bevares. All gammel naturskog som er satt av til utbygging i Bjørnafjorden kommune, må derfor tas ut av planen.

Naturvernforbundet

Bjørnafjorden

OPPSUMMERING

Vi kan oppsummere våre merknader slik:

KARTLEGGING

1. **Kartlegging** av naturtyper vil være et viktig verktøy for å hindre tap av natur i form av arealendringer og gjøre kommunen i stand til å ta gode beslutninger i arealplanlegging.

AREAL/AREALSTRATEGIER/PLANRESERVE

2. **Planvask.** Vi oppfordrer til automatisk planvask av planer som er over 10 år gamle, for å hindre blant annet nedbygging av natur.

3. **Myr** bør fjernes som arealtype i planreserven i henhold til Miljødirektoratets kommende forbud mot nedbygging av myr.

4. **Næring.** Vi oppfordrer kommunen til å utnytte allerede bebyggede arealer knyttet til eksisterende veinett til næringsaktivitet og ikke bygge ned natur til slike formål.

5. **Dyrket mark** bør fjernes som arealtype i planreserven.

6. **Skog** i arealreserven bør reduseres kraftig. Kommunen må av naturmangfolds- og klimahensyn ta vare på det som er igjen av skog i Bjørnafjorden kommune.

7. **Strandsonen.** Kommunen må følge regelverket og slutte å gi dispensasjoner i 100-metersbeltet i strandsonen. Dette gjelder hele kommunen.

8. **Vei.** Bygging av vei medfører store klimagassutslipp og ødelegger mye natur. Det bør ikke bygges mer motorvei i kommunen og Hordfast må skrinlegges én gang for alle.

9. **Handel.** Bjørnafjorden kommune bør ikke tilrettelegge for mer storvarehandel, da dette genererer store CO2-utslipp.

10. **Grå til grønn.** Man må vurdere om det finnes «grå» arealer som kan tilbakeføres til grønnstruktur.

11. **Boligareal.** Vi oppfordrer til planvask for å lette prosessen med å fortette rundt eksisterende bebygde områder og nær kollektivtraseer. Vi setter spørsmålstegn ved den antatte beforlningsveksten.

AKVAKULTUR

12. **Akvakultur** er en av våre største industrier, som fører med seg betydelige miljøbelastninger. Utslipp og rømming må stanses og Bjørnafjorden bør ikke utvide areal til oppdrett. «Flerbruksområder» som arealtype er ikke brukbart.

Naturvernforbundet

Bjørnafjorden

VERN

13. **Verneområder.** Norge og dermed kommunen har gjennom Kunming-Montrealavtalen fra 2022 forpliktet seg til å verne 30% av naturen. Dette gjelder alle naturtyper og kartlegging av disse er et viktig verktøy i arbeidet for å oppfylle forpliktelsene.

14. **Fredningsområde for hummer.** Hummerbestanden har hatt en kritisk tilbakegang de siste 90 årene, og overfiske er en hovedårsak til dette. Vi ber kommunen om å opprette fredningsområder for hummer på begge sider av fjorden, som foreslått i 2022.

SKOG

15. **Flatehogst.** Bjørnafjorden har her muligheten til å bli en foregangskommune og gå over til plukkhogst fremfor flatehogst. Dette vil hindre tap av betydelige mengder karbon.

16. **Store, sammenhengende naturområder.** Bevaring av store sammenhengende naturområder er sentralt for å beskytte økosystemer i god tilstand. Bit for bit-nedbygging av disse må opphøre.

17. Beskyttelse av verdifull skog. Gammel, artsrik skog er leveområde for mer enn halvparten av våre arter, hvorav mange er rødlistede. Den lagrer store mengder karbon og regulerer klimaet, samt demper effektene av klimaendringer ved å dempe flom, skred og erosjon. Bjørnafjorden kommune har i mange år hatt stort naturtap og all gammel naturskog som er satt av til utbygging må tas ut av planen.

Naturvernforbundet i Bjørnafjorden ser som sagt med glede at kommunen i planleggingen av arbeidet med KPA legger stor vekt på fortetting rundt eksisterende bebyggelse, langs kollektivtraseer og eksisterende infrastruktur. Gjennom arbeidet med Planprogrammet har kommunen også en mulighet til å snu en mangeårig negativ praksis med å bygge ned natur. Vi håper at man nå griper denne sjansen til å gå fra «versting» til «best i klassen» ved å stanse naturtap og satse på klimavennlige løsninger.

Med vennlig hilsen
Silke Becker og Ida Kaland
Naturvernforbundet i Bjørnafjorden